

Za srečo ni potreben denar

Razumljivo je, da si v novem, prihajajočem letu vsak želi predvsem zdravja in miru v svetu, zato naših občanov oziroma delavcev, ki delajo v naši občini, nismo spraševali po željah, marveč smo jih pobarali, kako si predstavljajo novo stabilizacijsko leto doma in okrog sebe.

VIKTORIJA ŽORŽ (blagajničarka): »Res je, da časi niso ravno veseli, vendar mislim, da pretiravamo s tarnanjem, saj nam še vedno ni nič hudega. Če bi bil vsak tako natančen na delovnem mestu, kot sem jaz pri blagajni, sploh ne bi klicali k stabilizaciji. Tako pa nas ima varčevanje vse v primežu: pri nas smo se najprej odrekli knjigam in peš moram zvečer z dela domov, ker je predrago, da bi me mož hodil iskat z avtom.«

ZDENKA DANEU (ekonomistka): »Če gledam novo leto skozi stabilizacijska očala, vidim samo več dela in več discipline. V tem je srž perspektive. Če bomo več in odgovorneje delali, vrednejši bo dinar, močnejše naše gospodarstvo, manj bo odrekanj.«

STANA SALOBIR (poslovodkinja): »Z novim letom bomo nadaljevali, na kar smo se letos privajali, namreč na varčevanje. Sem sama in dobro zaslužim, vendar sem že doslej črtala marsikaj: prej sem hodila vsak teden na izlete, zdaj grem enkrat na mesec, prej sem kupovala vse mogoče časopise, zdaj le nekatere. Tudi načrt, da bi si kupila večje stanovanje, je šel po vodi stabilizacije.«

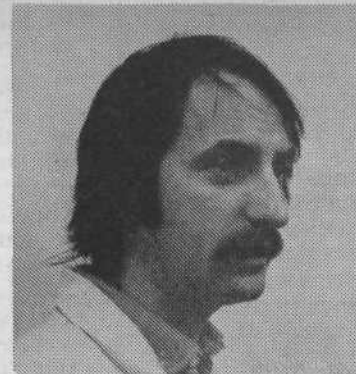

MARA BERK (socialna delavka): »Leto 81 je bilo v znamenju velikega varčevanja že

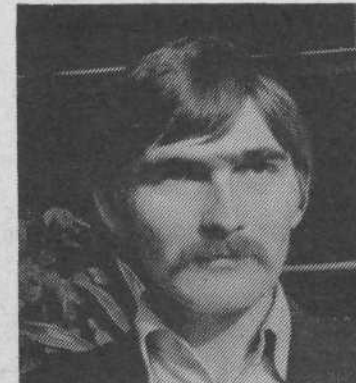
pri programu socialnih pomoči, saj smo skrčili vse datjave in je zato pri marsikomu ogrožen celo življenjski minimum, kar pomeni, da se še bolj varčevati ne da. Osebnostno pa sem vajena skromno živeti in se mi v prihodnje ne bo težko odpovedovati. Za srečo pa tako ali tako ni potreben denar... tu si lahko bogat brez stabilizacije.«

NATAŠA KASTELIC (knjigovodkinja): »Doslej nisem dosti premišljevala ali naj kupim tisto, kar mi je všeč, ali ne, letos sem si to vprašanje že zastavila, naslednje leto pa si še tega ne bom mogla. Obveznosti bo treba poravnati, preostali denar pa trikrat pravilno obrniti. Najbrž pravi časi varčevanja šele trkajo na naša vrata.«

JURE KRAJC (fotolaborant): »Letos nas je kar udarilo po glavi in počasi se treznimo. Manjka blaga, manjka materiala za izdelovanje fotografij in šele zdaj smo se začeli zavedati, kako neznansko razkošno smo živeli. Z novim letom bomo naprej plačevali te dolgove, a mislim, da nas zato ne bo zatolklo, smo pretrdoživi, če hočemo.«

MILAN BOJIĆ (varnostnik): »Ali ni v življenju najlepše upanje, da bo jutri boljše? Tako mislim tudi o novem letu, ki bo hudo varčevalno, vendar bomo z voljo lahko premostili vse zapreke. Sam sem skromen. Pri treh otrocih se ne da veliko privarčevati, kljub temu pa z ženo dajeva nekaj na stran, da bi prišla do večjega stanovanja. Se bomo še manj vozili z avtom, več kupovali na razprodajah in podobno.«

ZDENKA BARAGA (trafikantka): »Mislim, da so se nekateri doslej norčevali iz kruha. Če bi vsi morali vse življenje varčevati, kot varčujem jaz, potem ne bi bilo potrebnih nobenih stabilizacij. Sprašujem se, zakaj smo začeli biti plat zvona o varčevanju šele potem, ko nam je začela teči voda v grlo. No, nauk je tu in upam, da bo naslednje leto boljše, vsaj v tem smislu, da ne bodo eni varčevali, drugi pa se kopali v razkošju.«

JOŽICA DJURDJEVIĆ (prodajalka): »Mi že krepko občutimo stabilizacijo, saj se ljudje laže odrečejo obleki, ki jo prodajamo, kot čemu drugemu. Slutim, da bo naslednje leto še malo hujše in da bomo šele tedaj vedeli, kje smo. Za zdaj smo v naši družini varčnejši pri izletih, pri zabavah, pri vožnji z avtom, a če bo slabše, bomo črtali še to.«

IVAN PUCELJ (čevljar): »Dela mi v novem letu ne bo zmanjkalo, saj bo vse več ljudi nosilo v popravilo stare čevlje. Bolj se bojim za podplate, gumo in druge materiale, za katere smo bili obrtniki že doslej v stiski, saj se tudi pri nas odražajo razmere v gospodarstvu. Kako pri tem varčevati? Bolj se ne da. No, doma pa se bomo še naprej obnašali kot smo se doslej: varčevati pri avtu, varčevati pri kurjavi in bolj kot doslej obdelovati svoj vrtiček. Slednjega smo doslej zanemarjali.«

Doma je polno sonca

Ni naključje, da smo se za prednovoletno kramljanje odločili za pogovor s Tino Vidmar. Dela na pošto prometnem centru, ob pultu za obračun revij in časopisov.

Tina Vidmar ni naša občanka, dela pa v naši občini že od leta 1976 in vedno pri podjetju za ptt promet Ljubljana. Že takoj, ko se je zaposlila, je začela z aktivnim delom pri osnovni organizaciji ZSMS, kmalu postala članica predsedstva, opravljala številne funkcije, bila izvoljena za delegata v zbor združenega dela naše občinske skupščine in pred nedavnim so jo predlagali za sprejem v zvezo komunistov. Poleg tega je izredna študentka šole za organizacijo dela v Kranju in aktivna članica planinskega društva v Črnučah.

Za mladega človeka je to kar lepo število zadolžitvev, toda mladost zmora vse in tudi pri Tini je tako. Pravzaprav ni bil naš namen naštevati vseh njenih družbenopolitičnih zadolžitvev, toda mimo tega nismo mogli.

Tisto, kar nas je vodilo v kramljanje, je preprosto dejstvo, da je Tina prišla leta 1976 v Ljubljano s podeželja. Majhna vas, kjer živita na majhni kmetiji njena starša, se imenuje Hinje in je v Suhi krajini. Tina ima še sestro in dva brata. Vsi živijo v Ljubljani, kmetija v Hinjah pa je prepuščena očetu in materi, ki nista ravno več mlada in vsaj za zdaj ne kaže, da bi se kdo od otrok za stalno vrnil na domačo zemljo in poprijel za kmečko delo.

Pa prepustimo besedo sogovornici, ki je s svojo pripovedjo slikovito orisala nasprotje, ki se kaže tačas v naši družbi še prav boleče, nasprotje, ki se mu pravi opustela zemlja, prazne in osamljene kmetije, ostareli ljudje, ki bolj kot vse drugo ljubijo svojo zemljo, in mladi, ki jih tako zelo vleče v mesto.

»Eden od vzrokov, zakaj mladi s kmetij zapuščajo rodne vasi in se selijo v mesta, je brez dvoma lagodnejšje in lažje življenje,« je začela Tina Vidmar. »Vsaj pri nas v Hinjah je zemlja skopa in ne more dati dohodka. Trdo je treba delati od jutra do večera pa brez dopustov in počitnic, da človek preživi. So pa še drugi vzroki, zakaj doma mladi ne poprimejo za kmetijska dela. Je že tako, da si mlad človek išče razvedrila, družbe in v mestu išče še nekaj neodkritega.«

Ko sem z bratoma in sestro odhajala v Ljubljano, nihče ni pomislil na to, da bi kdo odšel v kmetijsko šolo in se potem vrnil domov. Vsi smo se izsolali in našli zaposlitev, ki nima nikakršne zveze s kmetijstvom. Nekaj pa je le zanimivo. Tukaj zaslužim za mestne razmere toliko, da preživim in sem seveda podnajemnica.

Tajila bi, če bi dejala, da me ne vleče nazaj domov v Hinje, kjer je toliko sonca in zdrave hrane, brez sivega mestnega betona. Tudi če bi se za stalno vrnila v Hinje in poprijela za kmetijska dela, bi ravno tako preživela, toda z dosti več truda, z ogromnimi napori, brez dopusta in z nezanesljivimi dohodki. Vsaj na tej stopnji, na kakršni je kmetijstvo pri nas v Suhi krajini, trenutno ne bi šlo bolje. Potrebna bi bila najsodobnejša mehanizacija, usmeritev na pašništvo in živinorejo pa zagotovljene odkupne cene pridelkov in mesa. Potem bi se dalo resneje razmišljati o dostojnem življenju ob

kmetijskih proizvodnji.

Toda stvari niso takšne. Pri nas so kmetije borne, največ z eno kravo in prašičem in edini dohodek je prodaja skromne prireje. Od tega pa ni mogoče živeti. Moj oče je bil sicer kovač pa s kmetijstvom se je ukvarjal, vendar mu finančno to nikakor ni šlo skupaj. Ker na kakšno pokojnino iz kmetijstva ni mogel računati, se je moral zaposliti, da je lahko nam otrokom plačeval šolanje in internat v Ljubljani.

In to niso bile mačje solze, saj se je pripetilo, da smo bili kar trije naenkrat v Ljubljani. Danes, ko je v pokoju in prejema pokojnino, je ta tako borna, da z njo lahko pokriva le sprotne stroške za elektriko, radio, televizijo in podobno. Še en poučen razlog več, zakaj mladim kmetijstvo ne diši.

V naši vasi pa tudi v okolici je veliko zapuščenih in razpadajočih kmetij, mladi pa se ne vračajo. Če pa se že zgodi, da se kakšen mlad par vrne na tako domačijo in jo nekako obnovi, je njihova prva misel, kako in kje dobiti zaposlitev v bližini in ne to, kako se preživljati s kmetijstvom. Služba pa pri nas ni in ni, zato tudi nobenega mladega ni v vasi, prav nobenega.

Toda, kakorkoli, neka razdvojenost med mestom in deželo je v vsakem mladem človeku, katerega usoda je podobna moji. Medtem ko mestni otroci lepo živijo pri starših v varnem okrilju doma do petindvajsetega leta in še več, smo mi, ki pridemo v Ljubljano od daleč, pri štirinajstih letih, dobesedno odtrgani od doma. Tukaj včasih nastajajo resne krize. Človek v puberteti, otrok, ki najbolj potrebuje starše, se mora kar nenadoma znajti sam, sredi tujega okolja, praktično se nima kam zateči, občutka za varnost nima več, prepuščen je sam sebi ter vplivom različnih družb in prav vprašanje je, kako se kdo vživi v mestno okolje.

Če se spomnim prvih let v Ljubljani, vem, da sem komaj čakala petka, kdaj bom spet doma. Mojemu bratu pa je šlo še huje. Zgodilo se je, da je tudi sredi tedna malo manj kot prijokal domov. No, to je bilo na začetku, sedaj smo se povsem privadili. Vsaj meni je Ljubljana kot mesto všeč in poleg službe me tukaj drži še dejstvo, da izredno študiram. Trenutno mi je šola edini cilj.«

Ko Tina takole govori o starših, domu, bratih in sestri, ne more v oči skriti neke otožnosti. Ob koncu pogovora le prizna: »Da, imam domotožje in včasih me tja silovito vleče – za stalno. Mogoče se bo to kdaj zares zgodilo, tam so moje korenine, mogoče se bom vrnila, pravim, mogoče...«

TADEJ BRATOK